

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.

Kéziratok nem adatkak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félévre . . . 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyilttér sora 15 kr.

Építészeti rendtartás.

Ez előtt 30 esztendővel az akkori „erdélyi es. kir. helytartóság”, mely különben sok czélszerű intézkedést tett az általános közigazgatás terén, — melyeknek nem volt semmi köze a politikával, — egy „építészeti rendtartással” ajándékozta meg a Kneis-hauptmannschaft-ok és Bezirk-ek loyális közönségét. Felosztotta az akkori „Erdélyt” három építészeti kategóriába, — az elsőbe tette N.-Szébet, Brassót és Kolozsvárt, a másodikba — például hozva fel megyénket — Abrudbányát, Fehérvárt, Enyedet és Zalatnát, — a harmadikba pedig az összes többi községet, és elrendelte, hogy minden „Bezirk”-ben egy külön „kerületi építőmesterei állomás” rendszeresíttessék. Azután rendre vévén a három építési kerületbe osztott községeket, részletes utasítást adott az alapfától kezdve egész a fedélisig az azon felül „három lábbal” kiemelkedő kürtő szerkezetéig mindennemű építésre vonatkozólag s habár most, midőn már annyian „értenek” az építéshez, talán mosolyogva olvassák pl. a fedélszerkezetre szóló aprólékos utasítást, — de egyet be kell ismerni, hogy nemcsak sok jó akarattal, hanem az akkori idők szükségletéhez mérten, valóban czélszerű részletességgel, a tűzrendőri, egészségügyi és biztonsági szempontból helyes rendeletekkel igyekezett szabályozni az építkezéseket s a városok és községek külső fejlődését. — Azt sem lehet eltagadni, hogy kivált a szász városokban és községekben, hol a lakóság nemcsak jó módu, hanem a rend iránt nagyobb érzékkel bírót volt, — még jobban előmozdította e téren a fejlődést. — De bizony pl. Enyedben, vagy Fehérvárt nem igen tudtak megfelelni azon kívánalomnak, hogy „minden ujonan építendő házat a földszinti sor felett legalább egy és „legfőleg” két emelettel kell építeni.” — Örvendettek az enyedi lakók, hogy a romokra olyan, a milyen fedelet huzhattak, nem hogy pl. a piacot díszes omeletes házakkal bírták volna körül szegélyezni, mi kétségtelenül jól venné ki magát.

Azonban amit meglehetett tartani ezen rendtartásból az, a kedvezőbb viszonyok beálltával, mégis csak jó alapul szolgált a fejlődésre s miután a rendelet áthágóit büntetni is lehetett, — az érellyesebb előjárásoknak jó támaszul szolgált.

Ámde, az újabb magyar büntető törvény életbe léptével, a es. kir. helytartósági rendelet

büntető határozatai érvénytelenné váltak. — Ez adott alkalmat megyénk bizottságának, hogy megfelelő rendtartás készítését határozza el s mint halljuk, a bizottság hozzá is fogott a munkálathoz, melynek alapjául a sok tekintetben a helyes régi rendtartás szolgált, mely a fejlettebb izlésű igényeknek s a multhoz képest kétségtelenül jobb vagyoni viszonyoknak is megfelel.

A bizottság bizonyára különbséget tesz a 4 rendezett t. város s a többi községek igényei között s mi óhajtuk, hogy a czél, melyre törekszik, de a melynek általános való elérésére még sok idő kívánatik, — csinoság, biztonság és különösen egészségügyi tekintetben, — a székely- és szászöld példája képen, nálunk is elérhető legyen.

Báró Eötvös József emlékezete.

— ZICHY ANTAL-tól. —

(Tartotta az „Eötvös-alap” ünnepén, február 2-án)

A magyarországi néptanítók „Eötvös alap”-jának központi gyűjtő bizottsága minden esztendőben febr. 2-án ünnepélyes gyűlést szokott tartani, melyet a halhatatlan szellem emlékének szentel. Ez évben a VI. ker. áll. tanítónő-képzőintézet nagytermében tartott meg nagy számú közönség jelenlétében e gyűlés, melynek fénypontját Zichy Antal emlékbeszéde képezte. Annak a korának, a melyben Eötvös élt, mikéddőt és hatott, alig van hivatottabb tolmácsa, magának a halhatatlan szelleme hűbére, érdemesebb méltatója, mint a kitűnő felolvasó, aki részt vett maga is az új Magyarország megteremtésében s Eötvösnek egy legbuzgóbb munkatársa volt épen közoktatási reformjának megvalósításában.

Az a beszéd, a melyet az „Eötvös-alap” ünnepén tartott s csak szűk körben hangzó el, minden tekintetben méltó rá, hogy a nagy közönség is megismerkedjék vele, az a művelt nagy közönség, a mely tisztelettel viseltetik a felolvasó érdemei iránt s kegyeletes hálaival adózik a dicsőített szellem emlékének. Ez év a nagy férfi életében a legfontosabb eseményeknek forduló éve: most ötven éve a Karthausi megjelent, negyven évvel ezelőtt lett Magyarország első közoktatási minisztere, husz éve volt, hogy a népoktatási törvényt megalkotta.

Zichy beszéde nem tartozik a nagyszabású ünnepi szónoklatok közé; nem is törekszik erre. Társalgás alakjában mondja el megemlékezéseit s épen közvetlenségével és melegével hat. Egymásután jellemzi Eötvösben a költőt, regényíró, publicistát, szónokot és államférfiut.

Mint költő az érzékeny szív embere s mint költeményeinek az az ismerője — agg vagy gyermek, — a kinek szeméből azok könnyeket ne fakasztottak volna. Mint regényíró a legnagyobb fontosságú társadalmi és állampolitikai kérdések megvilágítására s reformeszméinek győzelemre juttatására használja fel a költészet fegyverét. Ez magyarázza meg a Karthausi, a Falujegyző s a Magyarország 1514-ben óriási hatását. Nemcsak irodalmi, hanem politikai esemény is volt azok megjelenése. Soha könyvről annyit nem beszélnek — úgy mond — még Széchenyi Hitelet sem véve ki, mint a Falu jegyzőjéről. Kitűnő emberek — azt mondja Eötvös a Gondolatokban — nem állhatnak egymáshoz közel a nélkül, hogy kezük ne fognának, vagy hajba ne kapulának egymással. Sokat tudnak önmüknek saját élményeimből e mondat illusztrálására felhozni; de rövi'nek kell lennem. Deák Ferencz sokkal nagyobb volt, sem hogy valaha az irigységnek lehe jellemet érinthette volna. Boldog, boldogtalan — az utóbbiak közt magam is — eljártunk hozzá jó tanácsért. utbaigatásért, saját nézetünk, meggyőződésünk helyesbítéséért. Az élénk kedélyű Eötvösnek sem derogált bármely enuntatiója, de főleg ama nagyhatalú és becsű megtámadásoknak kitett könyve, a Falu jegyzője iránt a haza bölcsének kitudakolni véleményét. Ez akkor is szerette a parabolát és tréfát. Maga is megyei életben nőtt fel, helyesebben: abból nőtt ki s nemcsak kegyelettel csüggett ez intézményen, hanem abban a magyar alkotmányunk legerősebb biztosítékát látta és sohasam bízott abban, hogy a contralísták és főleg Eötvös eszményét: egy független, önálló és felelős ministeriumot kivihassuk. Kisded zokont vette tehát a megyei intézménynek népszerűtlenségét, jól ismert hibáinak és ferdeségeinek tulzott eseteleste által. „Látta-e már — mondá — egy lóorvosnak czégtábláját vagy akár egy állatgyógyászati tankönyvnek czimlapját, melyen egy alapjában délczélű lakja látható, de olyképp rajzolva, hogy körmötől a füle hegyéig s szűgyétől farkáig minden ferdeség, kinövés vagy nyavaly, mely azon állat testén előfordulhat, körvonalain kitüntetve és láthatóvá téve legyen. Hű képe-e az azon állatnak? s van-e világban egy olyan nyomorék állat? — Bizonytalán nincs; mindazon körös formátiók egyenként egy-egy általnál föllelhetők, de valamennyi együtt soha sem. — És igaza volt Deáknak, mint kritikuskak, de igaza volt Eötvösnek is, mint irány-mű írójának. Neki tulozni, vastagon színeznit, hibát-hibára tetézni kelle, hogy halálos csapást mérhessen mindazon visszaélésekre és mondhatjuk barbárságokra, melyek bár mindenképpen s oly vad csoportosulásban nem fordultak elő, de egyik másikban s hol az egyik, hol a másik alakban bizonyosan előfordul-

TÁRCZA.

A nagyenyedi ref. templom története

a 16-, 17- és 18-ik században.

(Folytatás.)

Erdélyi ref. főiskoláinkban is, főleg a II-ik József császár korán kezdődőleg divatosá kezdett válni a felsőbb osztályok tantárgyait latin nyelven adni elő.

Azon sajátosság felfogásnak hódoltak akkor élő tanáraink s az egyház hajóját kormányzó vezérférfaink, hogy a magasabb fokon álló tudományosság a latin nyelv alapos ismeretéhez és használatához van csatolva s ez okon felsőbb tanintézetek magasabb osztályaiban a tantárgyak latin nyelven előadandók.

Egyházkerületi törvény nem rendelte ugyan, de az akkori gondolkodás és az ezen alapuló gyakorlat az ily eljárást szentesítette. Még e folyó század három első tizedében is a ritkaságok közé tartozott az olyan főiskolai professor, ki tantárgyát zengzetes anyanyelvünkön írta meg és adta elő.

Anyanyelvünk fejlődésére vonatkozólag ezen végtelemlen hátrányos gyakorlat, azon mozgalommal szemben, melyet a 18-ik század végén és e folyónak elején nemzeti nyelvünk művelésének ama derék bajnokai indítottak meg, magát fenn nem tarthatta. A czopfos korszaknak a megijult idők, a felébredett nemzeti gondolkodás, érzület és törekvés előtt le kellett tűnnie. Elhanyagolt nyelv-

vünk hatalmasan kezdette követelni, hogy iskoláinkban őt méltán megérdemlő jogába visszahelyeztessék.

Ezen hazafias irányú törekvés és az által felébresztett szellem nyilatkozott gróf Bethlen Imre főkonsistoriumi kiküldöttnek az 1829 ik évben Sepsiszentgyörgyön tartott közszinaton tett olyan értelmű indítványában, hogy mondja ki a zsinat, miként erdélyi ref. főiskoláinkban a tantárgyak jövőre magyarul adandók elő és a papisszigorlatok is anyanyelvünkön tartassanak meg.

Gróf Bethlen Imrénének eme korszerű és hazafias érzület által sugált indítványát, a Bodola J. elnöklété alatt tanácskozó zsinat többsége újongó örömmel fogadta és határozattá is emelte.*)

Még egy más határozataért is emlékezetes ezen zsinat. Ugyanis ezen lett kimondva az is, hogy jövőre a serdülő ifjaknak az Urvasora sacramentumában való részesülhetőségüket vallásos oktatás és ünnepélyes fogadás tételük, vagyis az u. n. Konfirmáció kell hogy megelőzze.**)

Az erdélyi ref. egyházkerület még a Bodola János püspöksége korában sem rendelkezett semmi olyan természetű pénzalap felett, melynek jövedelméből a szegényebb népiszkolák bármilyen központi segélyezésében

*) Lásd az 1829-ben Sepsiszentgyörgyön tartott közszinaton jegyzőkönyvét.

**) Ezen évben tartott zsinat határozta el azt is, hogy a buzásbocsárdi, magyarlapádi, becei, arszonynépi és harri ref. egyházkerületek az enyedi egyházmege köteleiből szakittassanak ki és csatoltassanak a nagyszébeni egyházmegehez.

részesülhettek volna. Már pedig egy ilyen rendeltetésse bíró pénzalapra egyházkerületünknek rendkívül nagy szükség volt. Felekezeti népiszkoláink legnagyobb része szegénytelen szegénységgel küzdött s rendkívül elhanyagolt állapotban szolgált — mennyire birta — a hazai népnevelés ügyét.

Iskoláink ezen nyomoruságos állapotát természetesen a népnevelés ügye s nyeltette. — Ezen körülményben található meg annak magyarázata, hogy még a harminczas évek első felében is, egy 1835-ben készült hiteles statisztikai kimutatás tanúsítása szerint pl. a kolozskalotai egyházmegeben 24, a marosiban 30, a széki-ben 46, a dézsiben 53 lélekre esett egy tanuló s még a közdi egyházmegeben is, hol pedig a népnevelés ügye azon időben aránylag még legjobban állott, a lakosságának alig 6% -ka részesült oktatásban.

Olyan állapot volt ez, melyen okvetlen segítni kellett. Ennek módja feletti gondolkodás adata meg az egyház vezérférfainak azon eszmét, hogy segélyért folyamodjanak az élő tőkéhez; az egyházkerület híveinek egyeteméhez, protestáns hagyományos buzgóságához és áldozatkészséghez.

Csak ez uton látszott elérhetőnek azon üdvös czél, hogy az erdélyi ref. egyház egy a népnevelés ügyét segélyező központi alap birtokába jusson.

Az eszme a főkonsistoriumtól indult ki, de örömmel fogadta a zsinat is. Megvalósításával kénsí nem lehetett, mert a késedelemben, népoktatásunk ügyét illetőleg, vesztély rejlett.

Egy év alatt az alapszabályok el is készültek — s 1834. január elsején az u. n. garasospénztárra a kegyadományok összegyűjtése egyházkerületünkben már

hattak s melyek mint a husba mélyen beevődött sebek gyengéd ezirótagással nem, hanem csak erős műtő-sze-
rekkel voltak orvosolhatók. Hatása rendkívüli volt s hi-
szam kihát még napjainkra is daczára teljesen megválto-
zott viszonyainknak. O magas szándéka bár kétségbe soha
sem vont tisztaságának igazolásául végül azon ohajást
fejező ki: vajha e regény minél előbb valószínűtlenné
válnék! . . .

A „Falu jegyzője“, régi vármegyei, rendi alkotmá-
nyunk legkiáltóbb visszaéléseit segített megdönteni s jö-
vőre lehetetlenné tenni; a Magyarország 1514-ben, szélesebb
keretben mozog, felhat a királyi trónusig s az önző
hazafiatal, zsarnok olygarchiát támadja meg, mitem
törődve azzal, hogy utolsó nemzeti királyunk Zápolya
bitorolt nimbusát kell a kissé alábbra szállítania: mind-
két mű a szabadelvűség, a demokracia elveit hirdeti és
segíti győzelemre vinni.

Mit a „Gondolatok“ egyik szép lapján olvasunk: „a
legmagasabb, mit a földön elérhetünk, azon öntudat, hogy
mindig magas cél után törekedtünk“ — ezzel összesség
a történelmi nagy korrajz ama zárszava, melyet a bucsuzó
Lőrincz személyében nyilván maga a szerző intéz hozzánk:
„A nép szabadabb nem válhatik, míg azt lelki setétség
fogja körül . . . de az emberi nem, ha századok után is,
el fog jutni oda! Isten az ő képmására teremtette az
embert. Miként legyen, hogy a világból, mely felett az
ember uralkodik, az isteni igazság örökre kizárva marad-
jon?“ — Ugy hiszem, nem csalódom, ha e szavakat
különösen hozzánk, kik szerény pályánkon a népnevelés,
az iskola, a közmivvelődés terén fáradozunk. — tekintjük
intézetnek.

Ezután Eötvöst a politikust jellemzi, külön szólván
Eötvösről, mint hírlapíróról s mint állambölcsészről. —
„Itt — úgy mond — átalakulási korszakunk egyik leg-
kiütőbb alakjával állunk szemben. Az egytelennel, kinek
íratai Európa államférfiainak magaslatáig emelkedtek s
hazánk határain túl is olvasókra találtak. Annál feltűnőbb
az oly államférfinál, ki nem annyira a tettek, mint az
eszmék embere volt s híret, nem mint Széchenyi, valami
nagy vállalati sikerének, hanem tisztán írott és mondott
szava hatalmának köszönhető. S így oly nemzettel, mely-
nek akkor is, azóta is, nem szenvedélye, nem legelső
szüksége az olvasás, Eötvöst és merész társait, — kiknek
az isteni gondviselés már csak egyikét tartotta meg szá-
munkra, közoktatásügyünk böles vezetője Trefort Ágoston
személyében — elnevezték azonnal doctrinásoknak, mely
főleg gunyos elnevezés alatt, az élet gyakorlati szükségle-
teivel nem ismerős szobatudósokat, kivihetetlen ábrándok
után kapkodó „jövő zenészeit“ akartak érteni. Ártatlan
élecek lettek volna még ezek; de súlyos váddá alakult az
a gyanúsítás, hogy a magyar ellenzék, mely szerelmes
volt az ő megyei mindenhatóságába s az ő siralmas sé-
relmi politikájába, ily új és éretlen eszmékkel meggláztani,
a nemzet zömét, mely örökös harcban állt a kormányval
szétosztással meggyengíteni s majd minden erőfeszítésre
alkalmatlanná akarják tenni. Nagy önmegtágadás, nagy
lelki bátorság kellett hozzá, hogy megállják helyüket! . . .
Eötvös a XIX. század eszméinek írója, mint
állambölcsész, hazánk határain túl is a kor első írónak
sorába emelkedik s a Montesquieu, — Taq ueville, —
Bentham, — Guinet és Guirrot-k mellett fog mindenkoron
említettetni! . . . A röpkecsillámu vezérezkik s az aranyulyu
konyv között közepben vannak ama politikai röpiratok, me-
lyek alkalmas időben közrebecsátva, magukban véve is
elegendők arra, hogy valakinek nevét a f e l e d é s t ő l
megóvják. (Vége következik.)

folyamatba is indult. Az alap-gondolat, melyen ezen intéz-
mény létrejött s fennállhatásának lehetősége nyugodott, a
volt, hogy minden Erdélyben találtató Kálvinista család
adjon e célra mindenik új év első napján egy ezüstgarast.
Ez uton a mintegy 50,000 családtól ugyanennyi ezüst-
garast reméletek évenként berehethi. — Az ilyen uton
befolyó kegyadományok kétharmada népiskoláink segélye-
zésére fordítottassék, a fennmaradó egyharmad pedig kama-
taival együtt tőkésítettassék. Célja minden más célt kizá-
rólag: a z e r d é l y i r e f o r m á t u s f e l e k e z e t i
n é p i s k o l á k s a n y a r u h e l y z e t é n j a v i t á s.
Ezeknek czélszerű tankönyvekkel, térképekkel ellátása,
a jobb tanulóknak jutalomban részesítettése, a tanítók fi-
zetésének emelése, a tanhelyiségek használható állapotban
tartása stb.

A kegyadományok összegyűjtésével az egyházközségek
presbiteriumai bizáltak meg. — B o d o l a ezen célra
irányult törekvést lelkesen támogatta. Egyházközségünk
esperesait körlevelekben hívta fel, intette, buzdította, hogy
ezen új intézmény ügyét tegyék magukévá; a garasos
pénztárnak elhanyagolt népnevelésünk új életre ébresztő-
sére vonatkozó fontos elhatározását a néppel értessék meg
s az adózás gondolatát nemzetünk erősbülése, kulturális
fejlődése érdekében igyekezzenek népszerűvé tenni.

Az új és eléggé jól kigondolt alapon felállított intéz-
ményhez fűzött reményei Bodola püspöknek s az erdélyi
ref. egyház más vezérfőfőinek, fájdalom, csak részben
valósultak meg. — Két nagy ellensége támadott már
létrejöttének hajnalán.

Egyik a közöny vala, sok jó ügynek eme lassan ölvő

A régi Alsófehérvármegye történetének érdekes lapjaiból.

(1806. gyűlés. — Inseg. — Insurrekció. — Hadi ajándék. —
Nemzeti öltözet.)
— Közli Török Bertalan m. főjegyző. —
(Folytatás.)

„A fegyverből készültre és a Nemesség egyforma
ruhájára nézve vélekedésre“ kiküldött bizottság másnap
— január 15-én — be is adta javaslát s ennek alapján
elhatározott, hogy 1. a tehetősebbek lovat, kardot, pár
pisztolyt, — a kevésbé tehetősek pedig legalább puskát
szerezzenek. — „A mi pedig a 2-ik ágát, ugymint a
köntösbeli készületeket illeti, e nem csak a diszességre
ebből következő tekintetre és a jó rendnek is ebből szá-
mazó segédelmére nézve, hanem főbbképpen azért is,
hogy a hazai közönységben rontó köntös-
béli bujálkodás ez által megfojlytassék, szükseges,
szükséges, hogy legalább a közönseges gyűlésekben min-
denek, valakiktől kitelik, a vármegye által
m e g á l l i t a n d ó f o r m a r u h á b a n j e l e n j e n e k
m e g ; a k i k a z t m o s t h a m a r j á b a n m e g n e m t s i n á l t a t j á k
i s , e z u t á n , m i d ő n m o s t a n i v i s e l ő k ö n t ö s ö k h e l y e t t m á s t t s i n á l t a t n a k , a z i l y e n , m i n t k ö l b ö n e n i s n e m k ö l t s e g e t
t s i n á l t a s s á k m e g , a v á r m e g y e m i n d e n t a g j a i n a k a j á n t a t i k ,
d e n i n c s e n m e g i s s e m m i k e n s z e r i t e s . — A m i n d e n k i
v e t e l n é k ü l m i n d e n e k r e m e g á l l i t a t v á n , h o g y s e n k i
i s m a g y a r n e m z e t i ö l t ö z e t e n k i v ü l
m á s k ö n t ö s b e n a v á r m e g y e g y ű l é s e k b e n
m e g n e j e l e n j e n e s v a l a k i a z i l y e n
g y ű l é s e k b e n n e m n e m z e t i ö l t ö z e t e n
j e l e n n é k m e g , a z i l y e n g y ű l e k o z e t e k b ö l
k i r e k e s z t e s s é k . E g y é b b a r á n t m e g t i l t a t i k , h o g y
s e m a k ö n t ö s ö n , m e n t é n : l a j b l i n , n a d r á g o n , s e m a l ö s z e r -
s á m o n s e m m i a r a n y , v a g y e z ű s t , a n n y i v a l i n k á b b p a s z a -
m á n t n e l é g y e n , h a n e m a k ö n t ö s m a g a s z ö r ű , s z ö r v a g y
s e l y e m k e s z ű l e t e i v e l l e g y e n . “ U g y a n e z a l k a l o m m a l r á s z -
l e t e s u t a s i t á s t a d o t t a k ö z g y ű l é s a v é g b ö l , h o g y a z e l ő b b i
n a p o n a j á n d é k k e p p e n m e g s a v a z o t t 1 5 0 r e m o n d a l ó m i -
k e p p e n s z e r z e s s é k b e . — E g y b i z o t t s á g l e t t a f ő i s p á n
e l n ö k l e t e a l a t t B . B á n f y J ó s e f , V a j n a A n t a l , P á v a i J ó s e f ,
S á r d i J á n o s , C s a t ó M i h á l y , V e r e s B á l i n t , P á a l B e n j á m i n ,
f ő n o t a r i u s P á v a i E l e k , M á l n á s i L á s z l ó é s v i c e - n o t a r i u s
B a l á s J á n o s t a g o k b ö l k i k ű l d e v e , h o g y 1 . „ v a l a m e l y c o n -
d u k t o r r a l a z a j á n l o t t 1 5 0 l o v a k n a k m e n t ö l h a m a r á b b a
k i r á l y i r e m o n d á z ó h e l y e k r e b e a d á s a f e l l ö e g y e z z e n e k . “ 2 .
A l o v a k á r a v e t e s s é k k i a b i r t o k o s n e m e s e k r e a d ó f o r i n t
u t á n . — A z o n n e m e s e k , k i k n e k a d ó f i z e t ő s z o l g á l ó e m b e r e i
n i n c s e n e k , f i z e s s e n e k k é t n é m e t f o r i n t o t , — a z e g y h á z i
n e m e s e k p e d i g „ 3 0 x r o k k a l t a x á l t a s s a n a k . “ 3 . „ H o g y
a b i r t o k o s o k s z o l g á l ó e m b e r e i k e t é s a z o k o n f e k ű v ő
a d o m é n y i s e g é t k i t a n u l h a s s á k . “ — a b i z o t t s á g e l ö r e m e g h a -
t á r o z a n d ó n a p o k o n s z á l l j o n k i a f a l u k a s o t t a „ C o n -
t r i b u t i o n a l i s T a b e l l á k h o z “ k é p e s t c s i n á l j á k m e g a p r o -
p o r t i o t . — 4 . A m e g á l l i t o t t s u m m á t k ű l ö n - k ű l ö n m i n -
d e n b i r t o k o s o k i r j á k k i a s z o l g a b i r á k , a f ő i s p á n , n o t a r i u s
é s e g y i k b i z t o s a l á i r á s a a l a t t s a d j á k a z i l l e t ő k n e k s z e -
m é l y e s e n , v a g y s z o l g á l ó e m b e r e i k a t t u d o k r a . — 5 . A
b i r t o k o s o k m e g i n t e s s e n e k , h o g y a r e a j u k h á r a m l ó r é s z t
b ő j t m á s h a v a 1 5 - i g , a z e r r e k i n e z e s z e t t p e r s e p t o r n a k f i z e s -
s é k b e . — 6 . K i k a z t n e m t e n n é k , a s z o l g a b i r á k i n t s é k
m e g s t o v á b b i r e n d e l e s r e v á l ó v á r a k o z á s n é l k ű l 8 - a d n a p i
c e r t i f i c a t i o m e l l e t t e x e q u a l j á k „ s e m m i m e n t s e g b e n e m
v e t e t v é n . “ H o g y a p e d i g : 7 - e r m i n d e n r e m é n y s e g e n k i v ű l
t a n á l k o z n a n a k o l y , a v á r m e g y e é s m a g o k t e k i n t e t ő m e g -

merge, sok nemes törekvésnek eme lecsendesítő, elaltató
átkos szere. Ez fájdalom már kezdetben nyilvánulni kez-
dett emez új intézménynek szemben. Másik, a hívek
nagy részének azon minden helyes alapot nélkülöző felte-
vésében, alantjáró gondolkodásában jelentkezett, hogy a
garasos pénztár jótékony segélyét, csak a befolyásosabb
pátrónusok által kiszemelt és pártfogolt iskolák részére
fogja nyújtani.

Ezen két főokhoz még egy harmadik kiváló ok is
járult, az t. i. hogy nagyon sok az olyan ember, kik jó
szántukból nem szeretnek adózni, mégha a legszentebb is
a cél, mely segélyükért eseg; mégha az egyház, az
iskola is az, mely tőlük feleslegükből nehány fillé-
rt kér.

Ezen okok külön-külön is, együtt is közremű-
ködtek, hogy a garasos pénztár intézménye virágzó álla-
potra ne emelkedhessék. A hozzá fűzött szép remények
csak részben nyerjenek megvalósulást.

Az újévi garasok oly hiányosan folytak be, hogy
ezen pénztár, két évvel létrejötté után 1836-ban, ezerek
helyett nem egészen 1000 pengő forintot számláló
alaptőke felett rendelkezett.

Segélyezését is ilyen arányban nyújtotta az iskolák
részére.

A kedvező eredmény elmaradása azonban nem Bo-
dolanak tudható fel, mert ő ezen intézménynek lelkesült
barátja volt. Az imént említett okok folytak be ennek
egészséges fejlődésére hátrányosan, megbénítólag.

(Folytatása következik.)

vetők, kik az executiot is repulsioval és oppositioval
meggátolnák, az ilyen ellen az illető viceispán a vár-
megye erejével exequáljon. — Végül 8-szor meghagyatott,
hogy az executiot alkalmával hasznavehetetlen portékák,
melyek el nem adhatók, ne foglaltassanak, — nehogy az
ajándék beszolgáltatása e miatt is késleltessék. — Percap-
tornak Kiss János rendelkezett ki. — Ezen kivetés ugy
látszik a legjobb eredménnyel történt meg. — mert az
1806. évi karácson havának 2-án tartott gyűlésből Gynjtó
Sándor, Mohai Lőrincz, Fosztó Ferencz és „edgyik v.
notarius aa“ kiküldetvén számadás vizsgálatra, — 1807.
évi Boldogasszony hava 26-ik napján tartott gyűlésen be-
jelentik, hogy a repartitált 20-781 rhénes forintból befolyt
19-499 frt 50 kr, hátralék 1262 frt 40 kr. — A lovak
ára 20-250 frt levén, — a „praetorialis ház építésére ha-
tározott segedelemre marad 719 frt 10 kr.“ — Voltak
birtokosok, kik még felül is adtak a kirótt summán, —
így pl. a balázsfalvi járásbeli szolgabíró Tóvissi Péter
számadása szerint „b. Jósika Miklós atyánkfa a birtokára
háramlott summán fejtül még 96 r. frtokat adott legyen“,
mire határozatba ment, hogy „Ezen nemes ajándék az
adó bárónak ezen vármegyéhez viseltető nemes indulattya-
nak bizonyosságául vétetvén, annak érzése különös levélben
jelentessék ki.“

Közigazgatási elvi jelentőségű határozat.

A m. kir. belügyminister 74-149—1887. sz. alatt
az abrudbányai képviselőtestületnek tűzrendészeti alap-
szabályait tárgyalás alá vévén, elrendelte 1. hogy a szabá-
lyzat azon szakaszai, melyek szerint a városi lakosok
az ottani tűzoltó-egyletbe belépni, esetleg ezen kötelezett-
ségüket megváltani kötelezetnek, — törleendő lesznek,
mert a tűzrendészet érdekei sem teszik megengedhetővé,
hogy a város lakosai törvényben nem gyökerező állandó,
személyes szolgálatokra köteleztessenek s illetve, hogy a
városi lakosok szabad elhatározásuk ellenére egy magán
egyletbe lépésre kényszerítettessenek, annál kevésbé, mert
a hatóságoknak a k. b. t. 142. §. értelmében ugy is jo-
gában áll netán bekövetkezett tűzveszély megszüntetésére
a város összes lakosságával rendelkezni.

2. A szabályzat azon szakaszai, melyekben az ottani
önkéntes tűzoltó egylet segélyezése czéljából az egyes
polgárokra kivetendő díjak és büntetés pénzek a novazett
egyletnek kiszolgáltatni rendeltetnek, jóvá nem hagyhatók,
mert a községek magán társulatok segélyezése czéljából
a városi polgárok egyes osztályait megadóztatni törvény
szerint jogosítva nincsenek.

Szabadságában áll a községeknek magán társulato-
kat, esetleg meghatározott évi segélyben a törvényben
meghatározott eljárás mellett részesíteni, — ily esetben
azonban a törvényszerű közgyűlési határozattal megsza-
vazott évi járulékok fedezéséről a községek az évi közkölt-
ségvetési előirányzataik keretén belül t a r t o z n a k
gondoskodni.

LEVELEZÉS.

M-U j v á r . 1 8 8 8 . f e b r u á r .

— K e t t ő s é s n e p e l y . —

Csikszentmihályi Sándor J e n ő , gróf Teleki K.
aradalmának igazgatója folyó hó 4-én tartotta esküvőjét
Marosújvárt J u c h ő I l o n á v a l , J u c h ő F e r e n c z
lovag, bányatanácsos szép és szellemes leányával. — A
valóban fényes ünnepélyt keltő érdekű tette az, hogy a
menyasszony szülői is e napon ülték meg „ezüst-laka-
dalmukat“.

Ritka két ily öröm-ünnep egy időben egy háznál. —
Az esküvő a m. újvári r. kath templomban történt, hová
a diszes násznép d. u. 4 órakor vonult fel. — Az oltár
előtt először Juchó bányatanácsos és neje tettek le az
ünnepélyes fogadalmat — azután az ifjú pár mondta el
az esküt.

Lukács r. kath. lelkész szép alkalmi beszédet tar-
tott s meleg szavakban kérte ég áldását — mind a két
frigyre.

Öröm volt nézni a valóban összeillő új párt: a deli
vőlegényt és ékes menyasszonyát boldogságtól ragyogó
arezzal — az oltár előtt! . . . És e vonzó képhez a
szép koszorus-leányok diszes virágcsokrokkal kezükben
mélto kéretet képeztek.

Az esketési szertartás után a násznép Juchó, bány-
tanácsos vendégszerető házához vonult, hol este 8 órakor
dusan terített asztalok körül foglalt helyet. — A fényes
lakoma szellemi fűszerrel nem hiányoztak a szép toasztok
és a jó zene sem.

A toasztok sorát, mint azok nagy mestere Ferencz
József unit. püspök kezdte meg az új párt köszöntvén
fel. — Utána Bokros Elek országgyűlési képviselő, Juchó
Ferencz bányatanácsos, Fleps Ferencz kir. altábornagy, Lu-
kács r. k. lelkész és Lieppner b. tiszt mondtak szép és
humanus toasztokat, melyek a társaság kedélyét mind
végig élénk hullámozásban tartották.

Az ifjúság vacsora után (esti 11 óra) a bányászze-
nek ar hangjainál tánczra perdült, — mely éjjel után 3
órákor ért véget.

A násznagyi és násznagyasszonyi tisztet gróf T e -
l e k y K á r o l y , Bokros Elek, László Ferencz egyházi
főgondnok és neje viselték. — Koszorus leányok és vő.

félyek
Dessew
— Ár-
Jankó.
Géza é
özv. Sá
anya.
ros Ád
Béla. G
Winze
és neje
ner és
nyadi F

P.
Önkölő sz
M e l t z
rólag a m
Petőfi-ül
gyedéven
év jan. 1
illő alká
mal. Az
pedig 1
kerülő pé
valetmint
Nagynye
b. tanár
egyéb m
a hölgy-
a Petőfi-
bat, a ki
tés). Kol
fizetéske
Az első f

F.
A február
„Petőfi-
ezime is
más válla
egészesen
magyar a
uyomnak.
Dr. M e l

A z
első füze
détai tan
talommal
lából közt
Attila, dr
Hoós Ján
dalt tart
dalok sze
a magyar
iskolai gy
talan sem
fogsáiba.
szerkesztő
és műdalt
sz. Dalok
t a r “ sze
félre 2

M.
„Magyar
Háziaszo
sem vath
dasszony
jában val
vetheti az
szerzett ga
„Magyar
frt, negye
na-uteza 2
ványon in
mutatvány
jelent meg

és az áll

Tóth Mik
ház) szin
czára gy
mányt s
szomszéd
miatt esa
dályozni.
nem lehe
tani. A s
jesen elol
tíz kelet
tapasztalt
tenni utc
általános
tana e tel
inkább, u
téttség m

zottsága
8 órára
megállap
s nyomb

folyók voltak: Bokros Gizella és Iika, Ferenc Zsuzsa, Dessewffy Gizella, Sándor Berta és Ilonka, Wagner Irén — Arkossy Lajos, dr. Ferenc Ákos, Fleps Ferenc, Juchó Jankó, dr. Jenei Elek, Kertész Samu, Merza Lajos, Nyíró Géza és gróf Teleky Ádám. A násznép közt jelen voltak: özv. Sándor Istvánné sz. Gyergyay Klára a vőlegény édes anyja. — Ferenc József unit. püspök és neje, özv. Bokros Ádámné, Bokros Elek országgyűlési képviselő, Bokros Béla, Gáll Elek és neje, Maeszkassy Péter, Bokros Ádám, Winczenti Lajos, Lukács r. kath. lelkész, Blaska Ubald és neje, Geley Gyula és neje, Veres Gyula és neje, Lieppner és neje, Ujvári Sándor és neje, dr. Szabó Lajos, Hunyadi Ferenc és Vajna Miklós.

IRODALOM.

Petőfiana (Uj Series 1888. Az egész Series XII-ik évfolyama.) Öndíró szakkönyv, szépirodalmi és széptani folyóirat. Alapította Meltz H u g ó az „Összeh. Irod. Lapokban” 1877-ben. Kizárólag a nagy költő élete és művei tanulmányozása; nemkülönben a Petőfi-cultus lelkiismeretes terjesztése szolgálataiban. Megjelenik negyedévenként, a Petőfi-cultus legemlékezetesebb napjain, t. i. minden év jan. 1. márc. 15. júl. 31. és szept. 8-án, e nevezetes napokhoz illő alkalmi cikkekkel, legalább 1 és legfeljebb 2 irvnyi tartalommal. Az első füzet ára 30 kr. Előfizetés csak egész évre szólhat és pedig 1 frt 20 kr. Nem előfizető a könyvtári forgalomba később kerülő példányokat csak tetemesen felmeltáron vehetik. Előfizetések, valamint a lap anyagi és szellemi részét illető egyéb küldemények Nagyenyedre intézendők szerkesztő: dr. F a r n o s D e z s ő főisk. h. tanárhoz. Az évi 4 füzet, külön lapoz. lehetőleg csinos zene- és egyéb műmelléklettel, kisköteteket képez, mely egyaránt díszre válik a bölgy-böfőir asztalának, valamint a tudós könyvtárának. Miután a Petőfiana csak hivatott dilettánsok, amatőrök pártfogására számíthat, a kiadás is csak szabott számu lehet. (70 Exemplaires numérotés). Kolozsvár—Budapest—Nagyenyed 1887. deaz. — Kolozsvárt előfizetéseket elfogadnak: Stein Demjén, (Márton K.), Lehman és Baljdi. Az első füzet hármás lesz; megj. júliusban.

Felvilágosításul a Petőfiana érdekében. A február hó elején, ugyancsak Kolozsvárt, tényleg megindítandó „Petőfi-Muzeum” című szakkönyv, néha nemesek eszméje, hanem még ezime is a dr. F a r n o s é v a l közös forrásból való, mégis egészen más vállalat, mely talán annál nagyobb reményekre jogosít, mennél egészségesebb önállóságra törekszik. Részemről az 1863 óta gyűjtött magyar anyagot egyedül dr. Farnos D. urnak, szintén volt tanítványomnak, adtam át mai napon. Kolozsvár, 1888. január 27. — Dr. Meltz H u g ó, egyet. tanár.

Az „Eredeti Magyar Daltár” II. évfolyamának első füzetének hangra és zongorára megjelent Hoós János dévai tanítóképzési zenetanár gondos szerkesztésében, változatos tartalommal és csinos kiállításban. A füzet a következő zeneszerzők tollából közöl dalokat: Szabados Géza, Taritzky Ferenc, Szöllösy Attila, dr. Angyal Armand, dr. F a r n o s D e z s ő, Lantos György, Hoós János. — A melléklet két bölcsődalt és két iskolai gyermekdalt tartalmaz. A bölcsődaltok szerzője Hoós János, az iskolai gyermekdaltok szerzője Kecskés Ernő. — E hézagpótló zenei folyóirat, mely a magyar zene fejlesztése mellett céltul tűzte ki a bölcsődaltok és iskolai gyermekdaltok fejlesztését is, mely utóbbiakra eddigleg egyáltalán semmi gond sem fordított, melegen ajánljuk olvasóink pártfogásába. Az I. évfolyam egész évi füzetei még mindig kaphatók a szerkesztőségnél 4 frtért, — összesen 85 eredeti, szebbnél-szebb népdal és műdal tartalmaz neves zenesírók tollából. A II. évfolyam 86—97. sz. dalokat közli. Előfizetheti az „Eredeti Magyar Daltár” szerkesztőségénél Dóván (Hunyadmogye) egész évre 4 frtért, félévre 3 frtért, negyedévre 1 frtért.

Mint a gondos anya gyermekét, úgy támogatja a „Magyar Háziasszony” a gazdaságot minden teendőjénél. A „Magyar Háziasszony” hasznos tanácsait azonban a tapasztalt, jó gazdaságot sem veheti meg. Mert valaminthogy jó pap is holtig tanul, úgy a gazdaságot is mindig fog tanulni a magyar bölgyvilág e kedvelt lapjában valami olyant, amit addig nem tudott s a minék jó hasznát veheti az életben. És ha nem is találta, ott van előtte a tér, hogy szerzett gazdag tapasztalatait, kevésbé tapasztalt társnőivel közölheti. A „Magyar Háziasszony” előfizetési ára egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr s a kiadéhvatal (Budapestben, nagy koroná-utca 20. sz.) melyhez az előfizetések legelőszőrűben postautalványon intézendők, kívánatra bárkinek ingyen és bérmentve szolgál mutatvány-számokkal. A legújabb száma is igen változatos tartalommal jelent meg.

VEGYES HIREK.

— A rendes megyei közgyűlés folyó hó 27-re és az állandó választmány folyó hó 20-ára hivatik össze.

— Tűz ütött ki folyó hó 7-én éjjeli 1 órakor a Tóth Miklós árvaszéki elnök lakásán (Vajna Ádám-féle ház) szin és istálló padlásán, mely a vastag hótakaró daczára gyorsan lángba borította az ott levő kevés takarmányt s azután a nagy cserépedelet. — Az összefutott szomszédok s a később megjelent tűzoltók a vizsüke miatt csak a tűz tovább harapódzását igyekeztek megakadályozni, mert a lángbaborult fedelet már megmenteni nem lehetett. Az állatokat sikerült idejekorán kiszabadítani. A senyvedő üszköket csak hajnal felé sikerült teljesen eloltani. A kár legalább 6—7 száz frtra tehető. A tűz keletkezés módját nem lehet kideríteni. Megtűzközéssel tapasztaltuk, hogy az utcai lakások elmulasztották világot tenni utcára néző ablakukba, holott e szokás régebben általános volt s igen célszerűnek bizonyult. — Nem ártana e tekintetben egy kis rendőri felügyelgetés, annyival inkább, mert a jeges hórákásokkal borított utcán a sötétség miatt igen veszélyes volt a közlekedés.

— A február 14-iki jelmezes bál rendező bizottsága felhívta a tisztelt résztvevő közönséget, hogy 8 órára sziveskedjenek pontosan megjelenni, — mert a megállapított program szerint a díszes jelmezesmenet s nyomban ezután a rózeatánc fél 9 órakor megkezdődik.

— Az ev. ref. Bethlen-főiskola 1888. márczius 15-én d. u. 3 órakor emlék-ünnepélyt tart a város háza szintermében. Az e célra kiküldött 16 tagu bizottság, Elek László elnökkel élén, mindent el fog követni, hogy a nagy naphoz és az ifjusághoz méltóan tartassék meg az ünnepély. A műsorozat, ez uton, később tétetik közzé.

— Angol hitszónoklat Nagyenyeden. Dr. Somerville scot missionarius lelkész e hó 10-én délelőtt 11 órakor tolmácsával Szalai nagybecskereki lelkészszel városunkba érkezett s délután 3 órára hitszónoklatot hirdetett. A megjelent tanárikar, a tanuló ifjuság s mindkét nemű közönség a nagy ref. templom előrszét zsufolásig megtöltötte s az uralkodó érzékeny hideg daczára csaknem 3 óra hosszat hallgatta türelmesen s itt-ott meghatottan a sajtóságos szónoklatot. A tipicus angol arcu 73 éves lelkész nagyon meggyérült tisztas ósz hajzata daczára könnyű salonítözetben s levett főveggel szónokolt, de a közönséget felkérte, hogy fővegeiket tegyék fel. A lelkész s szép erőteljes hangu hü tolmácsa szönyeggel beterített törpe állványon foglalt helyet. Az isteni tiszteletet egyházi ének vezette be, melynek dallamát a hitszónok szintén papi pályára kiszülő szöke csinos képtü unokája az iskolai fiatalág harmoniumán kísérte. A szónoklat tartalmát az idő rövidsége miatt nem közölhetjük, hanem talán lesz alkalmunk legalább annak eszmemenetét valamelyik szakember feljegyzésői nyomán megismertetni. Csupán annyit jegyzünk meg, hogy az egyszerű elbeszélő módorban tartott s minden szövirágot nélkülözö beszédet a szónok nálunk szokattlan élénk taglejtéssel kísérte s a tolmács-értelem hiven s szabatos magyarsággal mondatonként vagy félmondatonként nyomban lefordította. A mély vallásos meggyözödéss, mely a szónoklaton előtört láthatólag, nagyhatást gyakorolt a közönségre. A beszéd 4 részből állott, melyhez a háttért a Nőé galambja által a bárkába hozott olajág levelei szolgáltaták. Minden egyes rész után a szónok szönetet tartott, mely alatt a fiatalág más-más egyházi éneket dalolt, melynek szövegét a tolmács ének előtt hangosan felolvasta.

— Egy érdekes találmány. Általános érdeklődés és tetszés közt mutatta be e hét folyamán Kolozsvárt az összes leánynevelő-intézetekben Váraljai F i n t h a D é n e s pécsi rajztanárápp oly érdekes, mint könnyen és hasznosan értékesíthető találmányát: a tüvarráshoz és női himzéshez szükséges nyomjelzési (stimografiai) módszert. A tanár urat találmánya bemutatásakor a m. kir. vallás és közokt. minisztérium 8000 forint jutalom díjjal részesítette s egyszersmint megbizta, hogy e sok előnyvel és haszonnal járó találmányát Magyarország leányiskoláiban bemutassa. E nyomjelzési módszer segélyével egy 9—10 éves leányka is bármily complicált ornametűcival bíró rajtot (diszitményt) betéteket, monogrammot) alig néhány perc alatt mintárvá alakíthat s ezt vászon, selyem vagy akár bársony szöveten tetszés szerinti példányokban többszörösihet. Előnye e módszernek a rövid idő (egy óra) alatti elsajátíthatáson kívül, rendkívüli olcsósága is. Egy □ láb nagyságu minta lap például, melylyel több ezer példányt lehet nyomjelezni, alig kerül többé 10 krajczárnál, holott az eddig használt eliche 15—20 forintba került. Fintha ur Nagyenyed város szülötte és hiszszük, hogy találmánya, mely már külföldön is elismeréssel találkozott, szülőföldén is élénk megérdemelt tetszésre fog találni, midőn rövid idő múlva Nagyenyeden is bemutatja.

— A rendőrség felügyelése. Utcáink az olvadás után tükörsima jéggel vannak borítva, — tegnap a járókelők közül sokan hanyatt vágták magukat, míg nagyobb sérülések nem történek, jó lenne felhívni a lakókat, hogy h á z u k előtt a járdát hamuval vagy fűrészpörrel hintésék be.

— Büntetés-megváltoztatás. A megyei közigazgatási bizottság január havi ülésén 3-szoros pénzbüntetéssel sújtotta azon utunuka köteleseket, a kik a közmunkát megváltani vagy leszoigálni elmulasztották. A febr. havi ülésen ezen határozat utolag tárgyalás alá került s a mult évi silány termés méltányos figyelembe vételével oda módosították, hogy a hátralékosok június 15-éig haladékat kapnak s csak igen csekély büntetéssel sújtatnak, a mennyiben azok, kik 2 vagy 3 nappal hátralékosok ezen felül még egy napot kötelesek leszoigálni. Mind a szolgálmány, mind a büntetés az irt határidőig pénzlet is megváltható.

Bismark nagybeszéde a politikai helyzetről s ezt megelőzőleg a Németországgal való védszövetségi szerződés közzötétele mely benyomást okozott minden felé, mely alól bizony mi vidékiek sem lehetünk kivételek. Kiknek nincsenek épen oly izgatott idegei, mint a fővárosi publikumnak, különösen pedig a börsziánereknek. Általános az a vélemény, hogy a béke megvédése, jövőnk kockázatása s nagyobb veszélyek kifejlődésére való időhagyás nélkül, — a legkívánatosabb. Ha ez nem lehetséges, — a várható eredmény tudatában, mely sok veszteség mellett ugyan, de biztos békét ígér nekünk és Európa velünk szövetkezett államsainak, — készen várja mindenki a jelzőt: „Előre honfák, szoros harcstandben össze!”

— Elégett szinészö. A nálunk is megfordult Dancz szinígazgató felosztott társulatának egyik derék tagja: özv. Kuthy Béláné, sztl. Kalmár Julia, a szintén

kedves emléken levő Rózsa Rózsikának édes anyja, — Szegeden összegett, miatt leánya a szinházban szerepelt. Valószínűleg erős szivgörcs rohamai között magára döntötte a petroleum lámpát s a tüzöltök már csak a felismerhetetlenül összegett testét bírták kivarholni a szobából, hol a szerencsétlen szinészönek mindene elpusztult.

— Nyilvános számadás. Az abrudbányai ev. ref. egyház templomépítési tőkájének gyarapítására ártkörű táncvizigalmat rendezett. Bevétel volt összesen 195 frt. Kiadás 69 frt 57 kr. Maradt tiszta jövedelem 125 frt 43 kr. Felülfizettek: János József 1 frt 4 Vári Gábor 1 frt. Rádaj József 1 frt. Boér Béla képviselő 4 frt. Boér Béláné 4 frt. Miski Samu 1 frt. Miski József 1 frt. Tabakovics Zoltán 1 frt. Dada Albert 1 frt. Glüxer Reinhard 2 frt. Képes László 1 frt. Szócs Albert 2 frt. Molnár Árpád 3 frt. Dávid Samu 1 frt. Szabó Edmünd 1 frt. — A cél érdekében adakoztak: Diószeghy Lajos 2 frt. Darkó Károly 1 frt. Darkó Dániel 1 frt. Keller József 3 frt. Dingesz József 1 frt. Fülep Sándor ügyvéd 2 frt. Jónás Dániel 1 frt. Gallu János 1 frt. Özv. Pál Jánosné 1 frt. Özv. ifj. Miski Jánosné 1 frt. Szebeni Ferenc 1 frt. Özv. Gelei Józsefné 1 frt. Kibédi Györgyné 1 frt. Rajcsák Károly 1 frt. Szabó Károly 1 frt. Özv. Jánosné Mártonné 1 frt. Kreszác István 1 frt. Özv. Sturm Józsefné 1 frt. Kirilla Ignác 1 frt. Sente Lili 50 kr. Kerha Dániel 1 frt. Dregán János Verespatakról 1 frt. Gruber József Verespatakról 1 frt. Hevesy Imre 2 frt. Polonyi Ernő 1 frt. Schneider Lajos 1 frt. Pál István 1 frt. Szabó Imre 1 frt. Grünwald Márton 1 frt. Ráczkövi Lajos 2 frt. Iváskó Sándor 1 frt. László József 2 frt. Pál Samu 1 frt 50 kr. Söfalvi Ferenc 2 frt. Erőssy Géza 1 frt. Krišto József 1 frt. — Ezenkívül Broz Alajos erdősz ur ajándékozott 2 szán fényvágat 4 frt értékben. — Fogadják úgy a felülfizetők, mint a kegyes adakozók egyházunknak hálás köszönetét. Abrudbányán, 1888. február 2. A rendezőbizottság nevében Molnár Albert ref. lelkész, elnök.

— Nyilvános számadás az E. M. K. E. balázsfalvi főisk. köre által saját kölcsön-könyvtára javára Balázsfalván a folyó évi január 28-án tartott zártkörű táncvizigalom jövedelméről. Bejött ugyan is összesen 104 frt 22 kr., kiadás 60 frt 50 kr., tiszta jövedelem volt tehát 43 frt 72 kr. Felülfizettek ez alkalommal: Balogh János 2 frt. Papp Ferenc 1 frt. Csuszuik, állomásfőnök 1 frt. Ravai József 1 frt. Szenkovits András 1 frt. Szöllösy Sámuel 1 frt. Eicanger János 1 frt. Versányi Károly 1 frt. Török Balint 50 kr. Török Antal 50 kr. Dr. Böhm 1 frt. Csucs József 1 frt. Sipos József 1 frt. Polgár János 1 frt. — Közadakozásból bejött még külön 5 frt 22 kr. — Fogadják a nemeslelkű adakozók a közművelődési egyesület nevében a főiskörnek legforróbb köszönetét és elismerését. Balázsfalván, 1888. február hó 1-én. — A rendezőség.

CSARNOK.

A szív nem okoskodik.

II.

Dr. Niházy Aladár tanár ur boszusan lépett ki a tanteremből, mikor assistense másodsor jelentette, hogy újra egy betegét hoztak, alig helyezte el Uzdi Tibort. Az ajtón keresztül hallatszott a két doktor disputálása, a mint a felett vitáztak, vajjon gyógyítható-e, — vagy nem?

Az előtők álló alak, egy ifju leány, révedezve nézett hol az egyik, hol a másik doktorra. Aztán becsukódtak az ifju leány szemei.

Elmult már réa növe minden, a mi érdekes volt, a mi fájt, a mi örömet szerzett. — A fekete madár halálósuhintása őt is beledölte már abba a nehéz ködbe, mely súlyosabb az önnél, halálósabb a sirnál és nyugalmasabb a halálnál, a minék neve: örültség. Még egy ideig emlegetik nevét az emberek, még egy ideig száll sebesen egyik ajkról a másikra, azután szertefoszlik a levegőben, elvész az ajkakon.

Szegény leány!

Az az asztal, mely a remény színével van borítva; az az ének, mely a kertből hangzik be, hogy megfáradt lelkünket szárnyra véve, az Ur trónjához röptese; s az a fény, mely oly biztató csillogással tör át az ablakon, még sötétebbé teszük a te szived lelked megoldhatatlan talányát, szegény leány!

Oh, hogy tud gyötrődni, sajogni szívem, mikor te reád gondolok. Oh, mint meg is fogott a nehéz átok:

„Legyen neki undor, a mi másnak tetsző,

A mi másnak élet, neki életvesztő,

Legyen neki átok, a mi másnak áldás,

Neki nem jegyváltás, de halálra válás.”

Soha fájdalmasabb művön nem dolgoztam, mint mikor a te életedet írom meg, szegény leány. Selyem-lágy, viharos, bánatosn bugó népdal az.

Hát miért is kell a szerelemben gondolkozni? Lásd, azért mult el piros ajkadról a szin, arezod hamváról a boldogság. Álmatlan éjek, üres napok iszonyu emléke, hogy ide jutottál. Féktelemlől csatargoltál a mult düledéke között, habár jól tudtad, hogy azok fognak eltemetni. Keresése az élet legfőbb becseinek, melynek célja a tökéletesség, ez volt foglalkozásod s nem akartad elhinni, hogy a lemondásban épen akkora erőny van, mint a — szerelemben. Oh, te ékességától megfosztott idealista, kinak undok iszap sarába kell elenyészned! Most már piaczi tárgy lett a te fájdalomad is, hol kíváncsi, öző közönség tudakolja fényességed porba dölte okát. Ejh, kufár lelkek, félre, mert hazudtok, mint hazudik a februári nap, mely süt, de nem melegít.

Emlékezem. Mikor még együtt jártunk a réten, mezőn, tarlón. Mikor elhallgattuk a hideg tavaszi szél bus elögláját; mikor ellestük a kibuvó fűszálacska meés-

jét arról a másvilági életről: hol nincs fájdalom, csak öröm. Mikor felkerestük a korhadt fűzfákat a szöke Maros partján s a jövő iratos fátyolán keresztül magasra törő vágyakkal, a jövő kínzó, auralító visióival kerdeztük sorunkat messze délről jövő vándor madaraktól. Mikor kerestük mindketten a szívben, agyban, esontban, vérben s nem találtuk azt sehol még — a k k o r. Most már te is tudod, én is, hogy hol van. Csak azt szégyenlem, hogy én az erős, nem tudtam úgy szeretni, mint te, szegény leány!

Emlékezem. Elröppent évek szívárványos világa te reád emlékezem, hol minden oly ragyogó, fényes volt. Az ifjú lelkesedés, csapongó fantázia korára. Mikor áldásommal kísértelek a messze távolba, hova kötelességed szölitott. — Ah, ha tudtam volna, hogy oly messze mégy . . . hogy én többé soha ne lássalak . . .

Mit is mondtam akkor? Lobogtad szellemed világitó szövétnéket, terjessz fényt a sötétségbe, szórd szét tanítványaid között igazságért, szépeért, nemesért lángoló szöved. Lankadatlan, fáradhatatlan szeretet áldó melegével sugáruljon be nemes munkádban, hogy a megsemmisülés ne legyen csak egy marok hamu és egyéb semmi, hanem legyen élet, mely még a koporsóból is kikel . . .

És te mindenben úgy cselekedtél én szerencsétlen barátom és ime? . . . Hol van az Ur bölcsessége, hol van a megoldás?

Emlékezem. Csillagó ködfátyol vonul el szemeim előtt. Egyszer, mikor te boldog voltál, jegyes lettél. — Jegyese egy derék ifjunak, ki rajongásig tudott szeretni és fog haláláig. Oh, mint örvendtem a jó hírek! De jött, oh miért kellett jönnie? a szomorú hírek is, hogy szemeidnek világosságát behomályosított, hogy folylyon éjjel és nappal szemeitekből a köny.

Lélek fájás mikor erre gondolok.

A két doktor azzal a szomorú hírrel jöttek vissza czelládból, hogy meggyógyulni nem fogsz soha.

Hazudtok bőlesek! A sziv jogait ti nem ismeritek. Ő halhatatlanabb, mint ti mindnyájan. Ennek az életnek fájdalma a jövő élet öröme már nála, mert tudott lángolón szeretni, volt tisztult eszménye s ki tehet róla, ha e világ gyarló és hiányos és nem tudta megvalósítani eszményét?!

De azért sirjatok velem együtt, ojtsetek egy könyecseppet érte és kérjétek, oh kérjétek gyógyulást neki az irtalom istenétől! . . .

Elekcs László.

KÖZGAZDASÁG.

Téli rózsaojtás Orleansban.

A téli rózsaojtást, úgy hiszem, minden kertész ismeri, de azért talán mégis nem egyet fog érdekelni az, hogy miképp ojtják a francziák, nevezetesen Orleansban rózsáikat télen. Az orleansi rózsakertész, a ki a szaporításban általában, a rózsaszaporításban pedig különösen jártas, ezen a téren világra szóló hirre tett szert. A rózsza téli ojtásánál így jár el:

Alanyokul leginkább az Eglantier-rózsákat választja; ez a mi Rosa-caninánakhoz hasonló, de dúsabb gyökérzetű rózsafaj; ezenkívül a Rosa Manetti is szolgál neki gyakran alanyokul. Az alanyoknak való egy éves (és két éves) magról kelt növényeket közvetlenül a falkoládból szedi és tömegesen földel el az ojtási hely közelében. Az alanyokat a gyökérnyaknál vágja el; a fő- és mellégyökereket szintén megkurtítja úgy, hogy az alany legfeljebb 12—20 centiméter hosszú.

Ojtóvesszőknek a francia rózsakertész érett fát használ, melyet vagy az anyáról, vagy a múlt évi ojtványról szed. A szükséges vesszőket rendszeren egyszerre szedi, védett helyen nedves homokba teszi s gyékénnyel betakarja. Ezen előkészületek után hozzálátanak az ojtáshoz. Az ojtás hasítékba történik. E czélból az alanyt fölülről egész a gyökérnyakba szöhasítják, a hasítékot késhegygel nyitva tartják s e közben a 3—4 szemű s az alsó szem alatt éles késsel hosszú ékekre vágott ojtóvesszőt bedugják, mire egyszerűen rostall lekötik, a nélkül, hogy viaszt használnának hozzá.

Az így ojtott rózsákat előbb jól megforgatott s 5-10 cm. vastag homokrétéggel borított ágyba pikirozzák, mire 50. cm. magas és körülbelül ilyen átmérőjű üvegburákat borítanak rájuk úgy, hogy a szélül levő ojtványok és az üveg közt legalább 3 cm. távolság legyen, hogy a hidegtől megóvassanak s fejlődésükhöz elég helyük legyen. A burákat, hogy a hajtások meg ne fagyjanak 15. cm. magasan trágyával rakják körül. Nagyon napos időben a burákat beárnyékolják, enyhe vagy olvadó időben a buraktól a trágyát néhány órára eltávolítják, de este ismét visszarakják. Az ojtást szakadatlanul márcziusig folytatják de nagy hidegben az ojtványokat nem pikirozzák, hanem erre az időre a növényházban valamely temperált helyen beföldelik. Április közeledtével, midőn a nap ismét melegebb sugarakat szór a földre, az üvegburák alatt is megindul az élet. Ekkor megvizsgálják az ojtványokat, — a gyengéket, a satnyákat kiszedik, a többit pedig jól meg-

öntözik. Azzal, hogy a víz az ojtási helyek közé befolyik e vagy nem, keveset törődnek, mert a sebek ilyenkor már ugyis részben be vannak hegyedve.

Az öntözést annyiszor ismétlik, a hányszor a talaj kívánja, a burákat most is ráborítják az ojtványokra, melyek csak annyi levegőt kapnak, hogy lassankint megéledzöjjenek, mire aztán a burákat is egészen leveszik. A teljesen megéledzött ojtványokat óvatosan kivesszik s vagy hosszú sorokban a szabadba, vagy eserepekbe ültetik, a hol öszig szép példányokká nőnek s eladatnak. Az orleansi rózsaojtóvesszők megtekintése minden kertész érdekelhet.

Vierlandi korai borsótermelés.

Január vége felé vagy február elején, midőn kilátás van arra, hogy a földet három-négy hét múlva a borsó alá előkészítheti, különben még később a vierlandi kertész a vetésre szánt borsót 24—36 óráig hideg folyóvízben áztatja.

Miután a vizet leszűrte, a borsót kosarakba önti s ezeket szobájában felakasztja, a hol a szobai melegségtől rövid idő múlva esirázni kezdenek. — Ekkor 150—200 cm. hosszú, 50—60 cm. széles és 12—15 cm. mély feynyófatéknöket kerti földdel tölt meg; melyet jól elegygetvén, a kiesirázott borsót egészen sűrűn szöteríti rajta s azután ugyancsak kerti földdel betakarja. Ez megtörténvén, közel az ablakhoz állványt állít fel, oly magasat, hogy a teknők széle az ablakdeszkával egy szinten legyen.

Ugy három hét múlva, néha később is, a mi az időjárástól függ (olvadó időben a borsót szorgalmasan fecskenedik s jobban is fűtenek; ellenben fagyos időben a hajtást lehetőleg visszatartják), a borsót kiültetik a szabadba. De előbb szép időben, hogy megéledzöjjenek teknőstől is kiállítják a szabad levegőre.

A teknőből a gyenge növényeket igen óvatosan szedik ki, mert a finom gyökerek ezerszeresen össze vannak fonódva; s azért ép oly vigyázva is szedik szét, hogy a gyökereket el ne tépjék. A gyökerek hegyét éles késsel levágják.

A szabadültetés épen nem kellemes munka s magára a borsóra is gyakran igen rossz idők járnak; fagy, hó, eső és szél. De ha már egyszer jól meggyökereztek, az említett időjárási viszontagságok nem igen ártanak nekik s a bokrokon annál több borsó terem, minél többet kellett az időjárástól kiállaniok.

Az ültetés ideje nagy befolyással van a termésre s azért a vierlandi kertész ezen iparkodik, hogy borsóját februárban már a szabadba ültethesse.

Felelős szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY
SZILAGYI FARKAS TÖRÖK BERTALAN
Kiadó-tulajdonos WOKÁL JÁNOS

Sz. 4299—1887.
tkvi.

Arverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy

Patitia Rubin gynafelhérvári ügyvéd végrehajtató 28 frt 80 kr tőke, ennek 1882. évi augusztus 19-től járó 6% kamata 21 frt 63 kr költségekötvetelésének kielégítése végett végrehajtást szenvedő gabudi Germain Niculainé szül. Czitok Susannának a gabudi 77. sz. telekjegyzőkönyvben A-1—22. rendszám alatti fekvőből öt illeto jutalékára 363 frt 50 kr megállapított kiküiltási árban Gabud község előljárási helyiségében

1888. évi márczius hó 3-án délelött 10 órakor artandó nyilvános árverésen kiküiltási áron alól is eladatnak.

Venni szándékozók kötelesek a kiküiltási ár 10 %-át készpénzben vagy pedig az 1881. évi LX. t. e. z. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított orvadekképesnek nyilvánított értékpapirokban a kiküiltott kezébe letenni.

A vételart pedig vásárló az árverés jogerőre jutása után két egyenlő részben 30 és 60 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó, mint letéti hivatalhoz lefizetni.

Különbén az árverés megállapított feltételei alólirt telekkönyvi hatóságnál a hivatalos órák alatt és Gabud község előljárási helyiségében megtekinthetők.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságtól.
Nagyenyeden, 1887. október 30.

Hirdetmény.

A Küküllő — Marosmentén és a Hegyalján a bortermelő birtokos urakat felkérem, kik a múlt évi boraikat lehuza elárusítani kívánják, sziveskedjenek mintát a legalsóbb árak meghatározásával bérmentve tks. Gyergyay János urhoz (Belszén-utca 5. sz.) bekülden, hol az eladás kész-pénz-fizetés mellett gyorsan eszközöltetik, a mérsékelt jutalék utólagosan kéretik.

Kelt Koiozsvártt, 1888. febr. 10.

BISZTRITSÁNY SÁNDOR,

1—3 Orbán József ur üzletei könyvvezetője.

Nyomatott Wokál János gyorsajtóján Nagyenyeden, 1888.

Sz. 207.
1887.

Arverési hirdetmény.

Alólirt kiküiltott végrehajtó az 1881. évi LX. t. e. z. 102 §-a értelmében közhírré teszi, hogy a nagyszabeni kir. törvényszék 5916. számú végzése által nagyszabeni Albina hitelintézet javára monorai Tronius Sámuel ellen 39 frt 27 kr tőke, ennek 1887. évi augusztus hó 8-ik napjától számítandó 6% kamatai és eddig összesen 4 frt 96 kr perköltség követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság lefoglalt és 340 frt 70 kr-ra becsült 3500 komló karó 1 fekete szöri keeske, 1 fehér szöri félhözött sertés, 1 ol tüzifa, 1 borsajtó, 10 vedres hordó tele borral, 1 káosztás kád, 1 óska szekér, 1 negyven vedres faabrancsos hordó, 2 kád tele törkölyvel, 2 új kerék, 20 darab kisebb-nagyob dolgozó eszközök, 1 törökbuza tartó léczeskas 1 hombár, 1 pálinka főző üst, 1 éroz üst, 1 asztal fehér, 2 faszék, 1 fali óra, 1 fakereti kis tükör, 2 kanapélada, 2 hosszú ládáspad, 4 párna, 1 posztó szoknya, 1 ünnepi női köpenyeg, 1 selyem kötény, 1 női kis mezbunda, 1 pettyes nyári szoknya és 1 derekajpól álló ingóságok nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. járásbírósi 1587—1887. sz. kiküiltott rendelő végzése folytán a helyszínen, vagyis Monoran alpe-res lakásán leendő eszközökre 1888-ik év február hó 15-ik napjának délelött 10 órája határidőül kütetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg: hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. e. z. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérnek becsáron alól is eladatni tagnak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. e. z. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő. Végül felhivatnak mindszok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez tartanak jogot, a mennyiben részükre foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből kiem tünik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéseig alólirt kiküiltottnek vagy írásban beadni, avagy pedig szóval bejelenteni tartoznak.

A törvényes határidő a hirdetménynek a bíróság tábláján kifüggesztését követő naptól számítatik.

Kelt Balázsfalván, 1888-ik évi február hó 1. napján.

Királyi járásbíró Balázsfalván.

Vlassa Emil,
kir. bír. végrehajtó.

Szám 674-1888. Alsófehérmegye alispánjától.

Pályázat.

Alsófehérvármegye 85.—1886. s 19.—1887. K. Gy. Sz. a vármegyei utbiztosi intézményről hozott szabályrendelete értelmében, megállapított következő nyolcz utbiztosi állomásra:

1. A marosujvári járás I-ső utbiztossága székhely: C s e k e l a k a ;
2. A marosujvári járás II-ik utbiztossága székhely: M . - F o r r ó , v a g y I s p á n l a k a ;
3. A nagyenyedi járás utbiztossága székhely: N a g y e n y e d ;
4. A magyarigeni járás utbiztossága székhely: M a g y a r i g e n ;
5. A verespataki járás utbiztossága székhely: A b r u d b á n y a ;
6. Az alvinczi járás utbiztossága székhely: A l v i n c z ;
7. A kisenyedi járás utbiztossága székhely: S z é k á s - P r e s z á k a , v . Ö r m é n y s z é k e s .
8. A balázsfalvi járás utbiztossága székhely: B a l á z s f a l v a .

Javadalmazás: a megyei közmunka-alapból évi 400 frt fizetés.

Pályázni szándékozók köteles beigazolni, hogy

1. magyar állampolgár;
2. legalább négy elemi osztályt jó sikerrel végzett;
3. a magyar nyelvet szóban és írásban és a román nyelvet szóban kifogástalanul annyira bírja, hogy magát megértetni képes legyen.
4. Rendes három évi hadkötelezettségének eleget tett.

A kinevezés ez idő szerint ideiglenes minőségben történik és a véglegesítés az egy év leforgása alatt leteendő vizsgálat eredményétől tétetik függővé.

Kellőleg felszerelt kérvények vármegyénk alispáni hivatalához lesznek folyó évi márczius hó 1-ső napjáig benyújtandók.

Nagyenyeden, 1888. január 31-én.

Az alispán helyett:

TÖRÖK BERTALAN,
megyei főjegyző.